

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра політичних наук

УДК 32.001.76
ББК 66.0
П 50

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА
ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали II міжвузівської
науково-практичної конференції молодих політологів.
24 листопада 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2011. – 194 с.

ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Ухвалено до друку рішенням кафедри політичних наук РДГУ.
Протокол № 2 від 17 лютого 2011 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

Рівне – 2011

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Мельник Алла</i>	Політика пам'яті особистості	9
<i>Сайгафарова Елеонора</i>	Середній клас як основа стабільного розвитку сучасної України	11
<i>Малиновська Наталія</i>	Політика європейських держав щодо іммігрантів-мусульман	13
<i>Макарук Надія</i>	Агенти політичної соціалізації студентської молоді в Україні	16

СЕКЦІЯ 1. Теоретичні аспекти аналізу політичної модернізації

<i>Байрак Сергій</i>	Інститути громадянського суспільства і держава	19
<i>Гаврилюк Світлана</i>	Маніпулятивна складова політичної влади	21
<i>Кац Еліна</i>	Інформаційний простір і побудова громадянського суспільства	23
<i>Куницька Ганна, Троценко Валерій</i>	Проблема більшості та меншості в теорії демократії	26
<i>Мишляєв Тарас</i>	Членство в Євросоюзі як чинник трансформації національних політичних систем	28
<i>Мельник Ірина</i>	Сутність і різновиди політичного екстремізму	30
<i>Патлашинська Ірина</i>	Типологічні особливості миротворчої діяльності	33
<i>Венгринюк Лілія</i>	Статус нації як інституційованої форми та випадкове явище Роджерса Брюейкера	36

<i>Камзьол Валентина</i>	Інформаційне забезпечення діяльності громадських організацій	39
<i>Криворучко Наталія</i>	Тоталітаризм і XXI століття	42
<i>Герасимчук Іванна</i>	Роль партій у політичній модернізації суспільства	45
<i>Левчук Юрій</i>	Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації	47
<i>Горбатюк Катерина</i>	Демократія і неопатримоніалізм у сучасних теоріях політичного розвитку	49
<i>Гривіцький Вадим</i>	Розвиток пеніцітарної системи в умовах модернізації	51
<i>Житнік Олена</i>	Основні технології формування іміджу політичного лідера	54
<i>Левіцький Андрій</i>	Сучасні інформаційні технології як чинник демократизації	56
<i>Осадчук Олена</i>	Політичний імідж як технологія	60
<i>Стельмах Валерій</i>	Механізми представницької демократії	62
СЕКЦІЯ 2. Політична модернізація: міжнародний та регіональний досвід		
<i>Бойківський Любомир</i>	Лібералізація газового ринку ЄС: виклик для Росії	65
<i>Генега Ірина</i>	Концептуальні засади зовнішньої політики Російської Федерації	68
<i>Коваленко Людмила</i>	Європейський союз: нормативно-правове забезпечення виборчого процесу	70
<i>Петрович Інна</i>	Електоральний аналіз сучасної політичної ситуації в країнах Латинської Америки	72

<i>Руденко Катерина</i>	Націоналістичні партії Великобританії	74
<i>Стукан Ірина</i>	Особливості інтеграції Хорватії до Європейського уроки для України	75
<i>Федорак Світлана</i>	Проблема невизнаних держав Кавказького регіону: зовнішньополітичний фактор	79
<i>Брень Сергій</i>	Загальна ситуація зі свободою слова в Республіці Білорусь	81
<i>Варжель Надія</i>	Студентський революційний рух у Росії кінця XIX - початку XX ст. як фактор політичної модернізації	83
<i>Климчук Тетяна</i>	Стратегія розширення НАТО за рахунок східних країн	84
<i>Конончук Оксана</i>	Реформи М.М. Сперанського і їх роль у модернізації політичної системи Російської імперії	86
<i>Кобець Сергій</i>	Відносини РФ та НАТО на сучасному етапі розвитку системи колективної безпеки	88
<i>Мельник Наталія</i>	Проблема взаємних територіальних претензій між Україною та Румунією	90
<i>Сотніков Ілля</i>	Врегулювання конфліктів та миротворчий процес	93
<i>Філіпцов Олексій</i>	Транскордонне співробітництво як чинник європейської інтеграції України	95
СЕКЦІЯ 3. Проблеми і перспективи політичної модернізації в Україні		
Підсекція 1		
<i>Українець Віктор</i>	Профілактика етнічного екстремізму в Україні	97

<i>Карпенюк Юлія</i>	Повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту: вітчизняна специфіка	100
<i>Артемов Віталій</i>	Вплив зовнішньополітичних факторів на національні інтереси України	102
<i>Багнюк Олександр</i>	Перспективи України на сучасному етапі євроінтеграції	105
<i>Бразалук Любов</i>	Розвиток інституту президентства в Україні	107
<i>Вавуліч Олександр</i>	Проблеми базування Чорноморського флоту Російської федерації на території України	110
<i>Вусатий Борис</i>	Спортивна політика України в умовах глобалізації	112
<i>Васильєва Олександра</i>	Жіночий рух в Україні як необхідний елемент розвитку громадянського суспільства	115
<i>Галганець Сергій</i>	Вплив ЗМІ на формування електоральної поведінки громадян України	117
<i>Горбова Юлія</i>	Україна і Польща: моделі політичної модернізації	121
<i>Гольберт Юлія</i>	Діяльність молодіжних громадських націоналістичних організацій в Україні	123
<i>Градовий Павло</i>	Перший всеукраїнський референдум	125
<i>Григор'єва Юлія</i>	Особливості формування багатопартійної системи в Україні	127
<i>Дзерун Сергій</i>	Національна ідея як чинник політичної модернізації	129
<i>Карпюк Тарас</i>	Формування німецького етнодемографічного сегменту Волині 1800-1945 рр.	131

<i>Кондратюк Марія</i>	Політико-адміністративна модернізація політичної системи України	134	<i>Пшенична Олена</i>	Політична еліта як чинник демократизації в сучасній Україні	170
<i>Кравчук Інна</i>	Стратегія та напрямки розвитку екологічної політики України за роки незалежності	136	<i>Ралець Андрій</i>	Право на свободу слова і думки в сучасній Україні	173
<i>Красько Ольга</i>	Проблема реалізації прав людини в Україні	139	<i>Самчук Інна</i>	Правляча еліта в Україні: особливості формування та функціонування	175
<i>Кузьменко Віталій</i>	Інформаційна безпека України	141	<i>Сверба Людмила</i>	Громадська оцінка діяльності „помаранчевої” політичної еліти	177
<i>Ліннік Юрій</i>	Цензура і свобода слова в Україні: політичний аспект	144	<i>Сирота Дмитро</i>	Особливості оптимізації виборчого процесу на місцевих виборах 2010 р. в Україні	180
Підсекція 2					
<i>Штука Ірина</i>	Аспекти модернізації політичної системи України	147	<i>Тимошенко Віта</i>	Політичні технології в сучасній Україні	182
<i>Пікула Микола</i>	Місцеві вибори – 2010 в Рівному: погляд зі сторони	150	<i>Шимко Ольга</i>	Модернізація державного управління в контексті реформування політичної системи України	186
<i>Троян Віктор</i>	Національна ідентичність у вимірі сучасного українського суспільства	153	<i>Ярмолюк Оксана</i>	Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні	189
<i>Янчарук Олег</i>	Проблеми політичної модернізації в Україні	155	<i>Шмигельська Ольга</i>	Особливості взаємодії державної влади і молоді в процесі демократизації українського суспільства	192
<i>Луцук Марія</i>	Особливості електоральної культури в сучасній Україні	158			
<i>Макарчук Наталія</i>	Вітчизняна специфіка формування іміджу політичного лідера	160			
<i>Мищук Ольга</i>	Вектори еволюції політичної культури сучасної України	163			
<i>Овдійчук Ірина</i>	Проблема демократичності виборчих технологій на президентських виборах 2010 р. в Україні	165			
<i>Ошурко Юлія</i>	Діяльність політичної опозиції як складова демократизації в сучасній Україні	168			

інших цілей. Це спричинить поглиблення прірви між гаслами і реальністю, дестабілізацію суспільного життя, внаслідок чого відбудеться посилення репресивно-карального управління і авторитарного впливу.

Таким чином, головна різниця між авторитарною і демократичною моделлю модернізації полягає в тому, що авторитарна покладається на волю правлячого класу та ефективність бюрократичного примусу і контролю за виконанням його розпоряджень. Демократична ж ґрунтується, передусім, на самоорганізації суспільства, де держава і політична еліта відіграють роль творця сприятливих умов для цього процесу.

Горбатюк Катерина

(студентка 3 курсу Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності „Політологія”,
наук. керівник – к.політ.н. **Наумов А.С.**)

ДЕМОКРАТІЯ І НЕОПАТРИМОНІАЛІЗМ У СУЧАСНИХ ТЕОРІЯХ ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Дилема демократії і патримоніалізму є важливим аспектом подолання внутрішніх суперечностей теорії модернізації, що втілює найбільш характерні риси найвпливовішої парадигми розвитку 1950–1960-х рр. – теорії девелопменталізму. Значною мірою розвиток нових підходів до політичного розвитку й критика базових постулатів класичної модернізаційної теорії були пов’язані з новим зверненням до веберівської теоретичної спадщини й, перш за все, до тієї її частини, в якій дається складніша картина процесів раціоналізації і демонструється комбінація й синтез форм панування в реальному історичному процесі. Зокрема, особливу увагу дослідників привернуло формування в багатьох країнах «третього світу» систем сучасного патримоніалізму (Г.Рот) і неопатримоніалізму (Ш.Ейзенштадт, Ж.-Ф.Медар), які виникли з особливого переплетення раціонально-бюрократичних елементів сучасної держави і традиційних та напівтрадиційних механізмів здійснення влади.

Нові підходи до розуміння сутності демократії та особливостей її конкретно-історичної генези в різних суспільствах дозволяють уточнити зміст поняття політичного режиму, центральним елементом визначення якого стає *баланс сил* між основними акторами, що відкриває (або закриває) доступ до використання тих чи інших

стратегій, ресурсів і видів капіталу в рамках певної сукупності формальних і неформальних правил. Відповідно, спираючись на доступні стратегії, ресурси й види капіталу, актори прагнуть посилити свій вплив на політичному полі і, по можливості, захопити його повністю (вони намагаються максимізувати свій вигравш, водночас знизивши витрати на його отримання). Демократія з цієї точки зору є різновидом відкритого політичного ринку з досконалою конкуренцією, де розкол сегментів політичного поля такий, що протидіючі сили не дозволяють нікому його повністю захопити і жодна група не може претендувати на цілковиту владу.

Аналіз особливостей посткомуністичних трансформацій взагалі, і пострадянських особливо, дозволяє зробити висновок про те, що вони є *четвертою хвилею демократизації*, яка принципово відрізняється від попередньої третьої хвилі. Четверта хвиля демократизації призвела як до виникнення й консолідації демократії (у Центрально-Східній Європі), так і до становлення специфічних пострадянських напівдемократичних режимів, природа яких є не перехідною, а має тенденції до стійкого закріплення й відтворення. Ключовим чинником того, що виникнення демократії в пострадянських державах було швидше винятком, а не правилом, стала історична послідовність структурних перетворень, яка призвела до своєрідної *інверсії* політичного розвитку (демократизація передувала раціонально-бюрократичній трансформації), що заблокувала можливості закріплення демократичних правил гри в кожній окремій пострадянській політії.

Теорія неопатримоніалізму дозволяє краще урахувати сутність пострадянського розвитку й інтегрувати в межах єдиного підходу весь комплекс рис і особливостей, що становлять його історичну специфіку. Теза про неопатримоніальну природу пострадянських політичних режимів дозволяє досить точно відбити їхні специфічні особливості, а також помістити їх у контекст ширшого політико-історичного й соціально-філософського порівняльного аналізу різних варіантів переходу до «Модерніти», добре вивчених на прикладі країн Західної Європи, Азії, Африки й Латинської Америки. Неопатримоніальна інтерпретація пострадянських трансформацій також дає можливість розв’язання цілої низки складних дослідницьких проблем, пов’язаних зі встановленням специфіки процесів формування сучасної держави, особливостями пострадянського капіталізму, динаміки розвитку пострадянських політичних режимів тощо.

Теорія неопатримоніалізму дозволяє також глибше зрозуміти динаміку пострадянських політико-режимних змін, зокрема хвилю

«кольорових революцій» на пострадянському просторі. З погляду такої перспективи, «кольорові революції» є, перш за все, розпадом моделі консолідації неопатримоніального режиму на основі політико-економічної гегемонії глави держави й вибудовування навколо й під нього клієнтарно-патронажної мережі експлуатації публічних ресурсів. «Кольоровим революціям» як «політичній раціоналізації» знизу протиставляється «силова раціоналізація» згори, яка призводить до контрреволюційної стабілізації неопатримоніального режиму. Запропонована в роботі інтерпретація уможливорює побудову комплексної типології пострадянських режимів, яка враховує баланс сил і структуру союзів усередині трикутника неопатримоніальної бюрократії, рентоорієнтованих підприємців і глави держави, який контролює важелі силового і фіскального впливу (султаністський, олігархічний і бюрократичний варіанти неопатримоніалізму).

Гривіцький Вадим

*(студент 4 курсу Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності „Політологія”,
наук. керівник – к.політ.н. Черній А.Л.)*

РОЗВИТОК ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Визнання і дотримання основних прав і свобод людини – це основа безпеки, стабільності відносин як в окремих країнах, так і в усьому світі. Дотримання прав людини – це відсутність страху, ненависті, агресії, воєн. Цей позитивний фактор підкреслюється у преамбулі Загальної декларації прав людини. Права людини – це встановлені та гарантовані державою можливості, правомочності дій людини в описаній, зазначеній законом сфері.

В Україні попри наявне демократичне законодавство у сфері прав людини в умовах соціально-економічної кризи, занепаду загального рівня культури і моралі відсутні ефективні механізми захисту прав людини, що призводить до масових та систематичних порушень прав та свобод людини, а інколи унеможливує їх реалізацію. Однією із суттєвих причин такого становища є юридична неможливість втілювати в життя ті національні та міжнародні норми, які розроблені і схвалені в Україні на цей час.

Пенітенціарні системи виникли в період становлення держави й права індустріального типу, тоді, коли позбавлення волі стало

найпоширенішим різновидом покарання кримінального права. Ці системи в тому або іншому вигляді застосовуються всіма країнами, і визначаються як місця позбавлення волі осіб, визнаних злочинцями за законом.

У пенітенціарній системі реалізується захист прав осіб, обмежених у дієздатності у зв'язку зі скоєним злочином: затриманих, обвинувачуваних, підсудних, засуджених. Вступаючи до Ради Європи, Україна обіцяла, що буде поліпшено умови утримання ув'язнених, зокрема невідкладно буде поліпшено нелюдські, по суті, умови утримання в багатьох слідчих ізоляторах, а пенітенціарні установи (в'язниці, колонії, слідчі ізолятори) буде передано до компетенції Мініюсту України. Становище в пенітенціарних установах залишається в цілому незадовільним. Умови утримання в них ув'язнених, переповненість слідчих ізоляторів можуть бути визнані нелюдськими або такими, що принижують людську гідність. При цьому реформування системи кримінальних покарань у нашій країні підпорядковане принципів гуманізму, який стосовно цієї сфери діяльності правоохоронних органів полягає в тому, що покарання та інші заходи кримінально-правового характеру, застосовувані до особи, що скоїла злочин, не можуть мати на меті заподіяння фізичних страждань або приниження людської гідності.

Вивченням проблеми дотримання прав людини у пенітенціарних системах займалося багато радянських вчених-пенітенціаристів, таких як: Ф. Х. Ахмадєєв, С. Л. Гайдук, М. М. Гернет, М. П. Єрошкін, О. І. Зубков, М. М. Ісаєв, Р. С. Мулукаєв, Б. С. Утевський, М. Д. Шаргородський, Д. І. Шинджикашвілі, Є. Г. Ширвіндт. Проблеми пенітенціарних систем постійно знаходяться в центрі уваги й українських науковців – В. В. Баранова, І. О. Похлебіної, І. Васильківської, В. М. Оржеховської та багатьох інших.

На сьогодні в рамках ООН проведено 9 Конгресів із запобігання злочинності та поведження з правопорушниками. Основна заслуга конгресів полягає у виробленні міжнародних стандартів, спеціально спрямованих на захист ув'язнених. У рамках конгресів було прийнято: Мінімальні стандартні правила поведження з ув'язненими (1955 р.); Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затриманню або ув'язненню в будь-якій формі (1989 р.); Мінімальні стандартні правила поведження з неповнолітніми правопорушниками (1990 р.); Принципи медичної етики, що стосуються ролі працівників охорони здоров'я в захисті ув'язнених або затриманих осіб від катувань й інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання (1990 р.).

Наукове видання

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ:
СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Підписано до друку 17.02.2011 р. Формат 60x84.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 10,95. Замовлення № 101/1. Наклад 300.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненський державний гуманітарний університет
33028, м. Рівне, вул.С.Бандери,12

П 50 **ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ
ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали
II міжвузівської науково-практичної конференції
молодих політологів. 24 листопада 2010 р. – Рівне:
РДГУ, 2011. – 194 с.

УДК 32.001.76
ББК 66.0

© Рівненський державний гуманітарний
університет, 2011